

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

Director : C. G. DISSESCU

Prim-Redactor : SILIU RĂDULESCU

Consilier la Curtea de apel din București

COSTUL ABONAMENTULUI
A SE VEDEA PE COPERTĂ

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RADULESCU
REDACTOR ADMINISTRATOR

ACTIVITATEA CURȚII DE CASAȚIE ÎN ANUL 1928.

Marti 9 Ianuarie 1929, Inalta Curte a ținut în secțiuni-unite prima sa ședință inaugurală a lucrărilor noului an judecătoresc.

Cu aceasta ocaziune, Domnul Prim-Președinte Oscar Nicolescu, după ce a prezentat atât Domnilor membrii ai Inaltei Curți cât și Domnilor avocați cele mai bune urări pentru anul care începe, a făcut o expunere a activității Curții de casație în anul expirat, arătând unele dintre ceshunile asupra cărora ea a întâmpinat dificultăți pentru rezolvarea lor.

Publicăm aci această documentată expunere, care fiind dat talentul și erudițiunea Inaltului Magistrat, a fost ascultată cu multă atențiune și interes.

Domnilor, activitatea Inaltei Curți în anul 1928 a fost deosebit de rodnică. În adevăr, din statistica întocmită se constată că au intrat 15403 de afaceri și că s'au pronunțat : de secțiunea I-a, în cele două complete în cari judecă obicnuit, 1779 decisiuni ; de secțiunea II-a, 10905 decisiuni, dintre cari 10496, penale și 409, civile ; de secțiunea III-a, 1314 decisiuni : de secțiunile-unite, 25 decisiuni. Afară de acestea, Curtea, constituită în diferite complete speciale, a mai pronunțat 967 decisiuni, și anume : 245 decisiuni privitoare la contractele de închiriere prelungite ; 437 decisiuni relative la verificarea titlurilor de proprietate în Dobrogea-Nouă ; 285 decisiuni, în materie de încetățenire. Din totalul general al acestor cifre rezultă că Inalta Curte, în anul expirat, a pronunțat 14990 decisiuni. Comparând acest număr cu acela al decisiunilor date în anul 1927, se constată, pe de-o parte, că în anul precedent s'a pronunțat 4987 de decisiuni mai mult decât în anul 1907, iar, pe de altă parte, că secțiunea II-a a pronunțat, ea singură, în 1928 un număr de decisiuni mai mare decât numărul total al decisiunilor pronunțate în anul 1927 de toate secțiunile Curții, care a fost de 10003.

Dacă privim acuma tabloul referitor la activitatea Curții de Casație din Franța pe anul judecătoresc 1927—1928, și anume dela 16 August 1927 până la 16 August 1928, vedem că, în acest interval de timp, au intrat 7763 de afaceri, și că s'au pronunțat de Camera rechetelor 1677 decisiuni ; de Camera civilă, 444 decisiuni ; de Camera criminală 5850 decisiuni și

de Secțiunile-Unite 5 decisiuni ; în total 7985 de decisiuni, ceea ce evidențiază o mare diferență între numărul lucrărilor Curții de Casație din Franța, țară cu o populațiune de peste 40 milioane locuitori, și numărul lucrărilor Curții noastre, unde, după cum am arătat, s'a primit, într'un an, 15403 de afaceri și s'a pronunțat 14990 decisiuni.

Fără îndoială că secțiunea II este dintre secțiunile Curții cea mai încărcată de afacerile ce intră în competența ei și al cărui număr merge crescând pe fiecare zi, mai ales de recursurile în materie penală ce se introduc aproape de toți condamnații, întru cât această cale de atac nu este supusă la nici o plată de taxă de timbru și suspendă executarea peepsei. Numărul extrem de mare al afacerilor represive împiedică judecarea la timp al recursurilor civile. De aceea, de acord cu D-l Președinte al secțiune II am propus D-lui Ministru de Justiție diferite soluțiuni pentru decongestionarea acestei secțiuni, rămânând ca D-sa să le aprecieze și să avizeze la măsura ce va crede cea mai nemerită spre a se atinge scopul indicat.

În anul judecătoresc expirat, Inalta Curte în Secțiuni-Unite a declarat, ca fiind conforme cu principiile stabilite de pactul nostru fundamental, mai multe legi sau dispozițiuni de lege pretinse neconstituționale, printre cari : legea din Iunie 1923, care ratifică taxele înființate de comunele urbane și rurale ; dispozițiunea art. 3 lit. b din legea pentru contenciosul administrativ ; art. 3 alin. 3, și art. 37 din legea pentru reforma agrară ; legea asupra impostului pe sucesiuni, etc. S'a susținut că art. 2 alin. IV din această din urmă lege este anticonstituțional de oarece ar viola art. 1 din Codul civil și art. 19 din vechia Constituțiune, întru cât prevede că taxele de înregistrare crescând progresiv pe tranșe sunt datorate pentru toate transmisiunile mortis causa dela 1 Ianuarie 1921, deși legea nu a fost promulgată decât la 28 Iulie 1921. Este adevărat că legiuitorul a dat acestei dispozițiuni un efect retroactiv ; dar art. 1 din Codul civil, după care legea dispune numai pentru viitor și n'are putere retroactivă, nu leagă puterea legiuitoare, căci constituțiunea noastră nu-i interzice de a edicta o lege cu efect retroactiv când o crede utilă în anumite împrejurări, după cum opria Constituțiunea din 5 Fructidor an. III, în timpul revoluțiunei franceze spre a pune capăt abuzului excesiv ce se făcea cu retroactivitatea, așa că art. 1 din Codul sivil nu este decât un precept adresat judecătorului pentru aplicarea legii,

Pe de altă parte, deși art. 19 din Constituțiune declară că proprietatea și creanțele asupra Statului sunt inviolabile, totuși, cum orice imposit atinge pe contribuabil în avutul lui, și cum un impozit nu poate fi stabilit decât printr'o lege (art. 109 din Constituțiune), este evident că legea care-l crează nu ar putea fi înlăturată pe motiv că ar viola principiul înscris în art. 19 din Constituțiune.

Nu este mai puțin adevărat că dacă legiuitorul are puterea să facă o lege cu efect retroactiv și să atingă astfel drepturile ce particularii au câștigat definitiv cu privire la starea sau la patrimoniul lor, el nu trebuie însă, să uzeze de această putere, dintr'un punct de vedere moral și economic, decât foarte rar, în circumstanțe cu totul excepționale și cu o extremă rezervă, căci altfel, după cum observă întreaga doctrină „el riscă să producă o turburare profundă în organismul social și să arunce desordine în raporturile dintre indivizi“.

— Tot în Secțiuni-Unitede Inalta Curte a decis că este admisibil recursul având de obiect de a se constata neconstituționalitatea unei dispozițiuni din *regulamentul* legii pentru reforma agrară, care se referă la un articol din această lege, declarat cu caracter constituțional de pactul nostru fundamental din 1923.

Este cert că legalitatea dispozițiilor dintr'un regulament poate fi cercetată de instanțele obicinuite, dar în materie de reformă agrară, această regulă de drept nu își primește toată întinderea ei. În adevăr, art. 156 din legea agrară pentru vechiul regat dispune formal că un regulament va complecta și lămuri în amănunt dispozițiunile conținute în lege. Pe de altă parte, art. 131 din noua Constituțiune declară că sunt și rămân cu caracter constituțional o serie de articole, anume indicate, din legea agrară.

„In această situațiune, după cum constată Inalta Curte în deciziunea sa, textele din regulament. înscrise pentru a complecta și desvolta acele articole, îndeplinesc rolul pe care-l are o lege, și deci cercetarea cesțiunei dacă prin acele texte din regulament s'a respectat Constituțiunea intră în căderea Secțiunilor-Unitede ale Inaltei Curți. Altfel, s'ar putea întâmpla ca și celelalte instanțe să refuze de a examina legalitatea lor pe motiv că, deși sunt coprinse într'un regulament, sunt însă luate în virtutea unei legi și desvoltă dispozițiuni cu caracter constituțional, și s'ar ajunge astfel a se aplica articole cari violează pactul fundamental, ceea ce este contrariu spiritului urmărit de legiuitorul constituant, și inadmisibil“.

— Inalta Curte, de asemenea, în Secțiunilor-Unitede a rezolvit cesțiunea importantă și viu discutată de a se ști dacă, în urma promulgării legii Curții de Casație din 25 Decembre 1925, termenul de recurs în contra hotărârilor date în materie de contestațiune curge dela comunicarea hotărârei, conform dispozițiunei art. 33 din această lege, sau dela pronunțarea ei, după cum glăsuște art. 402 din Codul de procedură civilă.

Art. 33 din legea Curții de Casație se exprimă astfel: „Termenul de recurs atât în materie civilă cât și în materie comercială, este de o lună dela comunicarea hotărârei ce se atacă, fără distincțiune dacă hotărârea s'a dat în lipsă ori contradictoriu“.

„In cazurile prevăzute de legi speciale, se vor urma acele termene“.

Inalta Curte prin decisiunea No. 12 din 17 Mai 1928 a stabilit următoarele patru puncte în interpre-

area art. 33: a) Art. 33 proclamă un principiu general: orice hotărâre trebuie comunicată pentru ca termenul de recurs să înceapă a curge. Acest principiu se aplică chiar recursului în contra hotărârei pronunțată în materie de contestațiune la urmărirea silită; prin urmare, și această hotărâre trebuie comunicată și termenul de recurs curge dela comunicare, iar nu dela pronunțare după cum dispune art. 402 c. proc. civ., care este astfel abrogat. — b) Prin expresiunile din aliniatul 2 al art. 33 „legi speciale“, se înțelege nu numai legile speciale propriu zise, dar și acele materii cari, deși sunt coprinse în procedura de drept comun, au însă o procedură specială. — c) Legiuitorul dispunând că în ce privește legile speciale se „vor urma acele termene“, a înțeles să mențină numai durata, lungimea în timp, a termenului de recurs prevăzut în aceste legi, dar a modificat punctul lui de plecare, așa că hotărârea pronunțată în baza lor, trebuie și ea comunicată și termenul de recurs va curge numai dela comunicare. — d) Principiul din 33 nu se aplică de cât hotărârilor judecătorești propriu zise; prin urmare, dispozițiunea din art. 559 c. pr. civ. după care termenul de recurs în contra ordonanței de adjudecare este de 40 de zile dela transcrierea ei în registrele tribunalului, continuă a-și primi întreaga ei aplicațiune, deoarece ordonanța de adjudecare nu presintă caracterele unei adevărate hotărâri judecătorești.

Soluțiunea dată de Inalta Curte că și în materie de contestație termenul de recurs curge numai dela comunicarea hotărârei este, pe de o parte, conformă cu scopul urmărit de legiuitorul din 1925 când a reglementat recursul, și anume ca partea interesată să fie pusă, prin comunicare, în situațiune de a cunoaște dacă trebuie să recurgă la această cale de atac, și de a-și putea formula motivele de casare, iar, pe de altă parte, este în concordanță și cu celelalte dispozițiuni din Capitolul II secțiunea I din legea Curții de Casație din care face parte art. 33.

— Inalta Curte, tot în secțiuni-Unitede a rezolvit dificultatea ce presintă aplicațiunea regulilor cari guvernă modul de plată a unei obligațiuni, în speța următoare. Înainte de resboiul mondial, în 1910, un locuitor din Dorna-Vatră, în Bucovina, contractează un împrumut de 15.000 coroane austro-ungare, garantat printr'o ipotecă, de la o societate din Boemia, stipulându-se că plata se va efectua la Praga. După prăbușirea imperiului Austro-ungar, Bucovina unindu-se cu Regatul României, debitorul devine un național al Tărei noastre, iar Praga încetează de a mai fi capitala Boemiei și devine capitala unui Stat nou, Cehoslovacia. Societatea creditoare pretinzând, la epoca exigibilităței creanței, să fie plătită în coroane cehoslovace, pe baza clauzei din contractul de împrumut în care se prevedea că plata se va face la sediul societăței, debitorul intentă acțiune înaintea Tribunalului Suceava cerând ca, în schimbul sumei de 15.000 coroane austro-ungare, socotită în lei în proporție de două coroane un leu, creditoarea să fie obligată a radia ipoteca. Tribunalul admite acțiunea, dar asupra apelului făcut de Societate, Curtea din Cernăuți reformează sentința primei instanțe și obligă pe debitor să achite datoria plătind suma împrumutată într'o sumă egală de coroane cehoslovace sau în lei, calculați în raport cu această monedă, întemeindu-se atât pe faptul că părțile au convenit ca plata

să se efectueze la Praga unde are curs legal moneda cehoslovacă, cât și pe dispozițiunea art. 905 c. civ. și 336 cod. com. austriac.—Inalta Curte, însă, a casat această desiziuie.

Este fără îndoială că doi naționali ai aceleiași țări pot conveni ca plata împrumutului contractat între dânsii să fie achitată într-o monedă străină determinată, neavând curs legal în acea țară, căci o asemenea stipulațiune nu este contrarie ordinii publice. Codul nostru de comerț în art. 41 prevede chiar acest caz când dispune că atunci „când moneda arătată într'un contract nu are curs legal sau comercial în țară, și când cursul ei n'a fost determinat de însăși părțile, plăta va putea fi făcută în moneda țării după cursul ce va avea schimbul la vedere în ziua scadenței și la locul plății, etc.”

În ipoteza, însă, că contractul de împrumut intervine între doi naționali a două state diferite, domiciliind unul într-o țară, și altul într-o alta, și că s'a stipulat ca plata să fie iăcută la domiciliul creditorului, atunci, după principiile de drept internațional privat, își găsește aplicațiunea *lex loci executionis*. Această lege reglementează executarea obligațiunii și deci și plata; ea determină modul în care va trebui să fie efectuată, persoanele cari au datoria sau dreptul de a o face, efectele plății, monedele în cari ea trebuie făcută, etc. Aplicațiunea *legei locului executării* nu se bazează decât pe voința presumată a părților contractante de a se referi la ea pentru tot ce privește aceste chestiuni.

Speța de mai sus însă diferă cu totul de această ipoteză. În adevăr, la 1910, data când s'a încheiat împrumutul, atât Vatra Dorna, unde el a luat ființă și unde debitorul își are domiciliul, cât și Praga, unde s'a stipulat a se efectua plata, făceau parte din imperiul austro-ungar, și moneda, care avea curs legal în această țară, era moneda austro-ungară în care s'a și realizat împrumutul; prin urmare, părțile, în momentul contractării n'au avut în vedere decât legea și moneda lor națională comună, și nici nu au putut să se refere la legea uni stat, care la acea epocă nu se născuse încă, și la o monedă ce nu exista, și nici nu era loc a se raporta la o lege și la o monedă străină, întru cât împrumutul se contracta între doi naționali ai aceleiași țări, în moneda ei legală și trebuia plătit tot în țara lor. Deci, *lex loci executionis* nu își are aplicațiune aci.—Pe de altă parte, art. 905 c. civ. austriac și art. 336 c. com. austriac, pe cari se întemeiază instanța de apel, co-prind, după cum declară Inalta Curte în deciziunea sa, o normă de interpretare a voinței părților și sunt aplicabile numai în ipoteza în care, în chiar momentul contractării, părțile aflându-se în fața a două monede diferite având curs legal, una la locul nașterii obligațiunii și alta la locul plății, n'au indicat care din aceste monede va servi ca instrument de liberare, și atunci debitorul va fi ținut să achite datoria în moneda existentă la locul plății, ceeace, însă, nu este în speța.

Cum dificultatea ce divid pe aceste părți contractante — consistând în a se ști în ce monedă, cehoslovacă sau română debitorul trebuie să facă plata obligațiunii contractată în coroane austro-ungare, în urma desagregării monarhiei austro-ungare și a disparițiunii acestei monede — nu este prevăzută nici de vreun text de lege și nici de convențiunile ulterioare încheiate între România și Cehoslovacia, ca

sucesoare ale zisei monarhii, Curtea de Casație, statuând asupra acestei dificultăți, a decis, ținând seama de echitate și de principiul că ori ce dubiu se rezolvă în favoarea debitorului, că acesta nu poate fi obligat a face plata în coroane cehoslovace, monedă necunoscută în momentul contractării, și că el este îndreptățit a se libera în lei, moneda țării sale, socotit un leu două coroane, conform decretului-lege intervenit în această privință.

— Trecând acuma la cestiunile ce s'au judecat după divergență de secțiunile respective ale Curții și a căror soluționare a dat loc la dificultăți, voi semnala dintre ele de cele ce urmează.

În materie penală, s'a discutat cestiunea dacă termenul de trei zile prevăzut de art. 137 alin. IV c-proc. pen. pentru facerea opozițiunii de către procuror la ordonanța judecătorului de instrucțiune trebuie socotit sau nu pe zile libere. Dificultatea provine din cauza redacțiunii acestui articol în care legiuitorul se exprimă astfel: „opozițiunea va trebui să fie formată în termen de trei zile care va curge: pentru opozițiunea din partea procurorului, din ziua de când s'a dat ordonanța; pentru opozițiunea părții civile și a preveniturii nearestat, din ziua notificării ordonanței, etc.” Inalta Curte, prin deciziunea No. 5879 din 3 Iulie 1928, a revenit asupra soluțiunii date anterior, și a decis că termenul prevăzut de art. 137 c. pr. pen. se socotește pe zile libere. Motivul este că atunci, când procedura penală nu conține o dispozițiune de procedură urmează a se aplica regulele de procedură civilă care formează dreptul comun; ori, art. 729 c. proc. civilă dispune că „termenul coprinse în procedură se înțeleg pe zile libere, adică nu se socotește nici ziua când s'a început, nici ziua când se sfârșește termenul”, dispozițiune ce trebuie aplicată și în materie penală întru cât nici un text din codul de procedură penală nu prevede o dispozițiune generală derogatorie de la principiul stabilit de art. 720 c. pr. civ. Dacă legiuitorul întrebuițează în art. 137 c. pr. pen. expresiunea „din ziua de când s'a dat ordonanța”, el nu a voit altceva de cât se arate că termenul opozițiunii din partea procurorului nu curge de la comunicarea ordonanței, ci de la pronunțarea ei, iar nu că termenul trebuie socotit pe zile libere, ceea ce se învederează prin împrejurarea că expresiunea „din ziua” este întrebuițată de legiuitor și în procedura civilă în diferite texte ca 318, 319, unde nu poate fi discuțiune, față cu dispozițiunea art. 729 c. pr. civ., că termenul se socotește în toate cazurile pe zile libere.

Este de observat că după doctrina și jurisprudența franceză termenul din art. 135 c. pr. pen. franceză după care a fost reprodus articolul nostru 137 alin. IV, nu se socotește pe zile libere. — Soluțiunea dată însă de Inalta Curte este conformă cu regulele de interpretare și prezintă acest avantaj pentru procuror că-i mai lungeste termenul de opozițiune al carui punct de plecare nu-l cunoaște întru cât nu i se notifică ordonanța. De aceea ar trebui ca în reforma codului de procedură penală, să se dispună ca ordonanța judecătorului de instrucțiune să fie comunicată nu numai inculpatului și părții civile, ci și procurorului, și ca termenul de opozițiune să nu înceapă a curge decât de la această comunicare.

— Inalta Curte a fost chemată a precisa condițiunile sub cari legitimarea copiilor naturali poate fi

făcută. În speță, tatăl recunoscuse pe copilul lui natural în actul de naștere indicând și numele mamei. Aceasta, însă, nu-l recunoscuse nici prin actul de naștere, nici prin act autentic anterior căsătoriei, nici prin actul de căsătorie, în care nu se făcea nici o mențiune de existența copilului. Art. 304 c. civ. prevede că „copiii născuți sau concepuți afară din căsătorie, vor fi legitimați prin căsătoria făcută după naștere între tatăl și mama lor, când aceștia îi vor fi recunoscut fie prin actul de naștere, fie prin act autentic anterior căsătoriei, fie prin actul chiar de căsătorie”. Tribunalul, în apel, cercetând dacă copilul a fost legitimat prin căsătoria dintre părinții lui, hotărăște în sens afirmativ pe motiv că art. 304 c. civ. nu face din declarațiunea ambilor părinți o regulă strictă și absolută, și prin urmare copilul recunoscut numai de tatăl prin actul de naștere cu indicarea mamei este legitimat prin căsătoria subsecventă a lor. — Înalta Curte a casat, după divergență, această sentință, stabilind că, conform textului precis al legii, este necesară pentru legitimare, recunoșterea personală a copilului natural de către ambii părinți. Este adevărat că se admite că, dacă tatăl, care a recunoscut copilul a arătat pe femeie ca mamă a copilului în actul de căsătorie și dacă aceasta, fără să fi făcut vre'o declarațiune expresă de recunoaștere, a scris actul fără nici o împotrivire, aceasta constituie din partea ei o recunoaștere implicită, dar valabilă pentru legitimare căci rezultă tot dintr'unul din actele enumerate de art. 304 c. civ. pentru recunoașterea copiilor naturali, în speță, însă, actul de căsătorie nu conținea nici indicarea mamei și nici a copilului, așa că nu se găseau întrunite condițiunile cerute de lege.

Asupra art. 304 c. civ. este de notat că în Franța o lege recentă din 30 Decembre 1915 a adus o modificare art. 331 cod Napoleon, corespunzător art. 304 c. civ. român, în sensul că atunci când recunoașterea copilului natural se face concomitent cu celebrarea căsătoriei, ofițerul de stare civilă nu trebuie să constate recunoașterea în chiar actul de căsătorie, după cum se urma până atunci, ci într'un act distinct, aceasta pentru ca mai târziu când o persoană ar voi să poseadă o copie de pe actul de căsătorie, să nu aibă în mâinele sale și dovada neregularității relațiilor dintre soții înainte de căsătorie și a nașterii neligitime a copilului. Găsim că această dispozițiune este bună și că ar trebui introdusă în art. 304 cu ocaziunea unificării codului civil.

Legislațiunea noastră, după cum se știe, nu cunoaște de cât o singură formă de legitimare: legitimarea prin căsătoria subsecventă a părinților copilului natural, instituțiune română, introdusă sub influența creștinismului de imperatul Constantin, suverană mai târziu, și reînființată și reorganizată de Justinian. Dar în dreptul roman mai existau și alte două forme de legitimare: legitimarea *per rescriptum principis* și legitimarea *prin oblațiune la Curte*, aceasta din urmă inspirată, nu de o idee morală și de bună voință către copii naturali, ci de necesitatea de a asigura recrutarea Corpului Decurionilor, și de a împiedica extincțiunea lui. — Legitimarea *per rescriptum principis* avea loc în cazul când căsătoria între părinții copilului natural nu era posibilă fie din cauza morții sau absenței concubinei, fie din cauza nedemnițatei ei. Rescriptul imperial producea același efect ca și căsătoria.

Sunt unele legislațiuni cari admit și astăzi legitimarea *sine nuptiis*, prin act al autorității publice. Așa, spre a cita câte-va, Codul German unificat prevede în art. 1723 că, dacă căsătoria părinților copilului natural nu este posibilă din cauza morții, boalei sau vieții distrăbălată a mamei, tatăl poate, printr'o petițiune autenticată în care recunoaște paternitatea copilului și cu consimțământul mamei, dacă el este minor de 21 de ani, se cerea putere publică a declara legitimat copilul. — De asemenea, Codul Italian (art. 198—201) autoriză pe ambii părinți sau pe unul din ei când căsătoria nu este posibilă, să prezinte cererea de legitimare Curții de Apel. Dacă ea se pronunță în sens favorabil, Ministrul de Justiție, luând avizul Consiliului de Stat asupra convenienței legitimării, face raport către Rege, care el acordă legitimarea. — În codul civil al Confederațiunii elvețiene găsim, pe lângă legitimarea prin căsătoria subsecventă, pe aceea ce se pronunță de Justiție. În adevăr, art. 260 dispune că copilul natural al cărui părinți și-au promis căsătoria, dar cari nu au putut să o celebreze în urma morții unuia dintre logodiți sau a pierderii capacității cerută pentru a contracta căsătorie, va fi legitimat *de iudicatore* după cererea celuilalt părinte sau a copilului. Consimțământul acestuia este necesar, dacă este major.

În Franța, legea din 30 Decembre 1915 mai sus menționată, a mers mai departe și a introdus o nouă formă de legitimare, legitimarea excepțională *post nuptiis*, după căsătoria părinților. S'a întâmplat de multe-ori, fie că un bărbat și o femeie trăind împreună necăsătoriți și având un copil pe care-l tratau și creșteau ca al lor, să se căsătorească, uitând să-l recunoască, în credința că este suficient ca l'au tratat astfel, fie alte-ori ca ofițerul de stare civilă, când recunoașterea copilului natural se făcea de părinți concomitent cu celebrarea căsătoriei, să omită a efectua înscrierea în actul de căsătorie, omisiune ce Curtea de Casație din Franța a declarat-o ireparabilă. În asemenea situațiune, copilul rămânea copil natural. S'a imaginat pentru a veni în ajutorul lui, următorul procedeu: soții recunoșteau copilul conform legii, apoi se căsătoreau pentru a doua oară, dar Curtea de Casație a decis că a doua căsătorie, de și valabilă întru cât cel ce se căsătorește de două ori cu aceeași persoană nu devine bigam, nu operă legitimarea, care nu poate rezulta de cât din prima căsătorie, singură serioasă. — Legiuitorul francez din 1915 a remediat la această stare de lucruri nenorocită pentru copilul natural, dispunând că, dacă după căsătoria părinților lui, el este recunoscut de tatăl și de mama lui sau de unul dintre ei și se bucură de posesiunea de Stat de copil comun, părinții pot cere tribunalului, dovedind această posesiune de Stat, să-l declare legitimat. Aceasta este legitimarea *post nuptias*, care se efectuează printr'o hotărâre judecătorească.

Menționez, în fine, legea franceză din 7 Aprilie 1917, de la care probabil s'a inspirat decretul nostru din 18 Mai 1918, permițând legitimarea copiilor naturali, lăsați de militari morți în războiul mondial, când voința comună a tatălui și a mamei de a se căsători și de a legitima copilul se constată cu o evidență absolută din piese scrise. Această legitimare nu mai are astăzi aplicare, deoarece ce legiuitorul a limitat efectele ei la doi ani după încetarea ostilităților.

Din cele ce preced rezultă că materia legitimăriei din codul civil român, care nu prevede decât un singur mijloc pentru copilul natural de a dobândi drepturile copilului legitim, se găsește a nu avea o suficiență reglementare, și cred că ar trebui, în noua reformă a codului, să primească o extensiune favorabilă copilului natural, ceea ce este și în interesul societății, bine înțeles numai cu titlu excepțional și în condițiuni cari să garanteze înlăturarea abuzurilor și fraudă la lege.

— O altă chestiune pe care Înalta Curte a examinat-o, și asupra căreia jurisprudența a variat, este aceea de a se ști în ce condițiuni mandatul tacit poate fi dovedit cu proba testimonială în materie civilă. Dar mai întâiu, există mandat tacit? În Franța, mult timp el a fost contestat. Astăzi, însă, doctrina și jurisprudența l-recunoșc. În legislațiunea noastră, dubiu în această privință nu este posibil, căci atât art. 1533 cod. civil cât și art. 394 c. comercial declară formal că mandatul poate fi expres sau tacit.

Caracterul juridic al mandatului îl determină art. 1532 c. civ. „Mandatul este un contract, zice acest text, în puterea căruia o persoană se obligă fără plată de a face ceva pe seama unei alte persoane de la care a primit însărcinarea”, de unde rezultă că mandatul este o convențiune, iar nu act cum îl definește art. 1984 cod. Napoleon, consensuală, care se formează prin acordul de voință al părților. Acelaș caracter l-are evident și mandatul tacit. Dar, pe când în mandatul expres acordul de voințe se exprimă în mod extern fie înscris, fie cel puțin verbal, în mandatul tacit din contra, voințele cari-l constituiesc rămân interne și rezultă numai implicit, dar neîndoios, fie din situațiunea respectivă a părților, fie dintr'un fapt sau act intervenit între ele și săvârșit astfel în cât face să se creadă că a existat un mandat convenit. Exemplul clasic de mandat tacit este după cum se știe al femeii măritate dat de soțul ei pentru cheltuelile casnice.

Înalta Curte a decis, mai întâiu, prin mai multe hotărâri că proba mandatului tacit se poate face prin martori și prin prezumțiuni chiar atunci când valoarea litigiului excede suma de 150 lei, soluțiune întemeiată, pe de o parte, pe împrejurarea că legiuitorul român în art. 1533 nu a reprodus fraza din articolul corespunzător francez și anume: „*dar proba testimonială nu este primită decât conform titlului despre contracte și convențiuni în genere*”; iar pe de altă parte, pe considerațiunea că în mandatul tacit proba cu martori tinde a dovedi numai fapte pentru ca, odată stabilite, să se deducă din ele voința părților. — Inșă, mai în urmă, în 1925, Înalta Curte a revenit asupra jurisprudenței anterioare și a dat o soluțiune contrarie decizând că, în materie civilă, mandatul tacit nu poate fi dovedit decât conform art. 1191 și 1197 c. civ. prin probă scrisă sau prin martori cu un început de dovadă scrisă, pentru motivul că mandatul este un contract, că din termenii art. 1533 c. civ. nu rezultă că intențiunea legiuitorului a fost să deroge de la regulele generale de probațiune și că nici nu există vre un text care să prevadă o asemenea derogatiune. — În anul judecătoresc expirat, prezentându-se din nou chestiunea, Înalta Curte a menținut, după divergență ultima jurisprudență. În acelaș sens este doctrina și jurisprudența franceză.

Trebuie să menționez, însă, că în doctrină se propune acuma a se aduce un temperament la această

soluțiune și de a se admite dovedirea mandatului tacit prin simple prezumțiuni sau martori când terții, cari invoacă mandatul, se găsesc în imposibilitate de a produce vre un act scris în sprijinul cererii lor, întrucât n'a depins de dânsii de a-și-l procura.

— Înalta Curte, tot după divergență, a precizat întinderea de aplicațiune a art. 2 din legea agrară din 17 Iulie 1921, după care pământul expropriat pe baza decretului-lege No. 3697/918 și prin aplicarea scării progresive anexată lui, este definitiv expropriat. Se expropriază o moșie totală conform acestei scări progresive; posterior, soțul oferă Statului să ia și restul moșiei. Statul acceptă și se pronunță o hotărâre de expropriere pentru întreaga moșie. Mai târziu, femeia intentă acțiune de anularea înstrăinării relativă la restul moșiei pe motiv că s'a violat dispozițiunea de ordine publică înscrisă în art. 1248 c. civ. care proclamă inalienabilitatea imobilului total. Naște întrebarea: o asemenea acțiune este oare admisibilă conform dreptului comun, sau trebuie respinsă pe baza art. 2 din legea agrară din 17 Iulie 1921 care declară definitivă exproprierea operată pe baza decretului-lege No. 3597/918? Înalta Curte a respins recursul în contra deciziunii Curții de Apel care confirmase hotărârea Tribunalului de admiterea acțiunii, și cu drept cuvânt. În adevăr, decretul-lege No. 3697/918 declară că se expropriază pentru utilitate națională pământul cultivabil în măsura și în condițiunile coprinse în acel decret-lege și conform scării progresive făcând parte integrantă din decret. De aici rezultă, pe de o parte, că nu există expropriere fără utilitate națională, și utilitate națională este numai aceea și în măsura în care a determinat-o legiuitorul constituent; iar, pe de altă parte, că exproprierea este limitată ca întindere la scara progresivă. Prin urmare, când dintr'o moșie s'a expropriat toată porțiunea de pământ prevăzută în scara progresivă, și când proprietarul oferă Statului a-i mai lua o porțiune de pământ și el acceptă, aseastă operațiune nu are drept cauză utilitatea națională, căci, cu privire la ceastă moșie, ea este satisfăcută, și nu este o expropriere, de oare ce terenul ce a fost oferit excede cota din scara progresivă, ci pur și simplu o convențiune benevolă de vânzare-cumpărare al cărei obiect nu trece în patrimoniul Statului prin efectul constrângerei legi de ordine publică și prin aplicarea acestei legi de către organele ce institue în acest scop, ci independent de prevederile decretului-lege No. 3679/918. — Dacă, dar, convențiunea este atinsă de vre-un vițiu care atrage nulitatea ei, proprietarul are dreptul să o deducă înaintea Justiției pe cale de acțiune principală, conform dreptului comun. Obiecțiunea trasă din dispozițiunea art. 2 din legea agrară de la 17 Iulie 1921 nu are fundament, de oare-ce textul declară expropriat definitiv „pământul expropriat pe baza decretului-lege No. 3697/918 și prin aplicarea scării progresive”; ori; în speță, transfertul de proprietate al restului de moșie nu s'a făcut pe temeiul acestui decret-lege și conform scării progresive, și deci operațiunea juridică, intervenită între proprietar și Stat, fiind o convențiune, nu are caracterul definitivității în înțelesul legi agrare. Faptul că acest rest de moșie a fost coprins în hotărârea de expriere nu schimbă natura operațiunii, căci organele de aplicare a legi agrare nu aveau cădere să exproprieze un pământ ce însăși această lege scutește de expro-

priere și-l rezervă proprietarului. — La acțiunea în anularea înstrăinării nu se opune dispozițiunea art. 73 din legea agrară care declară că „ori-ce acțiune în revendicare... rămâne desființată de drept asupra porțiunii expropriate din ziua exproprierei“ de oare-ce din chiar termenii acestui text rezultă că prevederile lui nu sunt aplicabile de cât terenurilor trecute în patrimoniul Statului pe temeiul unei exproprieri, iar nu al unei convențiuni benevole.

Fără îndoială, însă, că dacă pământul dintr'o moșie intră în domeniul Statului prin expropriere, prin aplicarea legilor agrare, proprietarul nu ar mai putea ulterior să pretindă, pe cale de acțiune principală, că organele instituite au expropriat greșit, depășind cota legală și să i se restituie terenul luat în plus, căci atunci i s'ar opune cu succes dispozițiunea art. 2 din legea agrară dela 17 Iulie 1921, care declară definitivă o expropriere terminată.

— Curtea de Casație a avut a statua asupra admisibilității unei cereri de a se transforma separațiunea de corp în divorț definitiv în împrejurările următoare. O femeie originară din Transilvania, se căsătorește la Sibiu cu un italian, dobândind astfel atât după legea italiană cât și după legea ungară naționalitatea italiană. Mai târziu, soțul intentă acțiune în separațiune de corp în contra soției sale în Italia înaintea Tribunalului din Bari, care admite acțiunea. În 1924, soția cere Ministerului de Justiție din România ca în temeiul legii pentru dobândirea și pierderea naționalității române din 24 Februarie 1924 să fie considerată că a redobândit cetățenia română în urma separațiunii de corp pronunțată de Tribunalul din Bari; iar în 1925, ea pornește în contra soțului ei acțiune tinzând ca, pe baza art. 107 și 115 din legea matrimonială ungară, separația de corp să fie transformată în divorț. Curtea de apel din Brașov, reformând sentința primei instanțe, a respins cererea soției, iar Inalta Curte a respins, după divergență, recursul introdus de dânsa.

Nu toate țările admite divorțul: așa sunt Italia, Austria cu privire la soți de cult catolic, Spania, Polonia și mai toate Statele din America latină. Din această cauză rezultă conflicte de legi a căror soluționare presintă serioase dificultăți.

După principiile de drept internațional privat, legea care governa disoluțiunea căsătoriei nu este nici legea domiciliului matrimonial al soților, nici aceea a locului celebrării căsătoriei după cum învață doctrina și se pronunță jurisprudența anglo-americană, ci legea personală a lor, căci divorțul, operând o schimbare în starea și capacitatea persoanelor, nu poate depinde de cât de legea care reglementează această stare și capacitate, adică de legea națională. Dacă această lege admite divorțul, ea se va aplica în țară străină, cu condițiunea ca legislațiunea acesteia să nu-l proibe. Așa legislațiunea română și cea franceză prevăzând desfacerea căsătoriei prin despărțenie, soții români pot cere și obține divorțul lor în Franța, precum și în sens invers, soții francezi pot divorța în România. Dar soții români sau francezi nu ar putea cere divorțul în Italia, care nu cunoaște această instituțiune, și o consideră ca contrarie ordinii publice, după cum nici soții de naționalitate italiană nu ar putea cere desfacerea căsătoriei în România sau într'o altă țară unde există divorțul. Mai mult, după părerea generală, ordinea publică — care, după definițiunea unui eminent pro-

fesor și autor francez, este un expedient permițând de a înlătura în numele considerațiunilor întemeiate pe starea specială și morală a unei țări, aplicațiunea unei legi străine—se opune ca tribunalul unui Stat, care admite divorțul, să-l pronunțe între soți străini pentru o cauză prevăzută de legea lor națională, dar nepermisă de legea țării unde s'a cerut despărțenia. Așa în codul civil elvețian, art. 141 dispune că fiecare din soți poate cere divorțul pentru cauză de maladie mintală a celui alt soț, dacă această stare face insuportabilă continuarea vieții comune și dacă după o durată de trei ani, maladia a fost recunoscută incurabilă. Dispozițiune analoagă în codul german. În consecință, soții de naționalitate elvețiană sau germană nu ar putea cere divorțul în România sau în Franța pe acest motiv, căci legislațiunile lor nu enumără printre cauzele de divorț și boala mintală a unuia dintre soți, privind divorțul ca o sancțiune a vinovăției, iar obligațiunea de asistență ca esențială în căsătorie.—In aceste cazuri, *lex fori* împiedică aplicațiunea legii naționale a soților.

Convențiunea de la Haga din 12 Iunie 1902 relativă la regularea conflictelor de legi și de jurisdicțiune în materie de despărțenie și de separațiune de corp, semnată și ratificată de mai multe State, printre cari România, Italia, Ungaria, a avut de obiect de a soluționa asemenea conflicte stabilind prin art. 1, 2, 8, „că soții pot cere despărțenia numai dacă legea lor națională și legea locului unde se face cererea, admit divorțul, că despărțenia poate fi cerută numai dacă, în cazul pentru care se cere, ea este de o potrivă admisă de legea națională a soților și de legea locului unde se face cererea, chiar dacă aceasta ar fi pentru motive deosebite; că dacă soții nu au aceeași naționalitate, se consideră ca lege a lor națională, cea din urmă legislațiune comună lor“.

Pe temeiul acestei convențiuni, Inalta Curte statuând asupra recursului introdus de soție a constatat, pe de o parte, că este indiferent dacă dânsa a rămas italiană sau a redobândit calitatea de română în virtutea legii din 24 Februarie 1924, de oare ce, chiar în această din urmă ipoteză, soții având naționalități deosebite și legea lor națională fiind cea din urmă legislație comună lor, adică legea italiană, tot această lege guvernă raporturile lor matrimoniale; iar, pe de altă parte, că divorțul ne fiind admis de o potrivă de legislațiunea italiană, legea națională, și de cea română, legea locului unde s'a cerut, cu drept cuvânt a fost respins ca inadmisibil de Curtea de Apel din Brașov.

Această convențiune de la Haga este încă în vigoare. Ea a fost, însă, denunțată de guvernul francez la 12 Noembrie 1913, precum și de Belgia unde efectele convențiunii au încetat de a se produce de la 1 Iunie 1919.

— Dispozițiunea art. 7 alin. I din legea pentru contenciosul administrativ a dat loc la o dificultate de interpretare pe care Inalta Curte a rezolvit-o, de asemenea, după divergență. Se știe că, conform art. 1 din această lege, oricine se predinde vătămat în drepturile sale printr'un act administrativ de autoritate făcut cu călcarea legilor și a regulementelor poate reclama pentru recunoașterea dreptului său, înaintea Curței de Apel. Dacă justiția obligă autoritatea administrativă să satisfacă cererea, decisiunea dată, zice art. 7. alin. I, se va comunica de partea

interesată prin portărea administrației, capului administrației, și dacă în 15 zile de la comunicare nu se dă nici o urmă deciziei, administrația se condamnă a plăti reclamantului daune de cel puțin 500 lei de fie care zi de întârziere, cu începere de la expirarea celor 15 zile arătate mai sus.

S'a născut întrebarea: dacă comunicarea deciziei Justiției, făcută, nu ministrului, ci subsecretarului de Stat, este regulată și suficientă pentru a opera trecerea termenului pentru executarea deciziei. Înalta Curte a soluționat chestiunea în sens negativ. În adevăr, când administrația nu execută deciziunea și este condamnată la plată de daune, articolul 7 îi recunoaște dreptul de a recurge pentru întreaga sumă în contra administratorului. Deci, răspunzător către administrație este el, personal. Această responsabilitate explică pentru ce art. 7 alin. I prescrie ca deciziunea Curții de apel să se comunice capului administrației, legiuitorului fiind ca acesta, în numele căruia s'a săvârșit ilegalitatea, să fie pus direct și nemijlocit în cunoștință de dispozițiunile luate de Justiție, Ori, în organismul administrativ al unui minister, singura persoană care are calitate de cap al administrației în sensul art. 7 este ministrul de resort, titular sau interimar, având numai el, după constituție și legile de organizare administrativă, inițiativa și dreptul de conducere a întregii administrației a Ministerului, precum și răspunderea, pe când subsecretarul de Stat ocupă un loc secundar, după ministrul secretar de Stat, și lucrează sub responsabilitatea lui. Acestea sunt, pe scurt, considerațiunile cari au condus Înalta Curte se stabilească că numai ministrul este indrituit să primească deciziunile judecătorești date în materie de contencios administrativ.

Observăm că origina instituției subsecretarilor de Stat o găsim în Anglia. Ei nu au acolo atribuțiuni proprii, și sunt pur și simplu delegații miniștrilor. Subsecretarul de Stat se numește, nu de rege, ci de ministru al cărui auxiliar este, și pe care-l reprezintă în aceea din cele două Camere din care el nu face parte ca membru și unde nu poate intra și lua cuvântul, după tradiția engleză. La noi, subsecretariatul de Stat este prevăzut pentru prima dată în Constituțiunea din 1884 în art. 130 astfel conceput: „Se va putea înființa subsecretariate de Stat. Subsecretarii de Stat vor putea lua parte la debaterile Corpurilor legiuitoare sub responsabilitatea miniștrilor“. Această dispozițiune, care a fost menținută în termeni identici în noua Constituțiune din 1923, formând art. 100, este prea laconică, căci nu indică caracterele juridice și rolul subsecretarului de Stat, așa că dubiul în privința aceasta este posibil. Aceiaș incertitudine există și în Franța, unde nici Constituțiunea, nici vreo altă lege organică nu se ocupă de subsecretariatul de Stat. El apare pentru întâia oară în timpul lui Ludovic al XVIII, sub regimul parlamentar, într'o ordonanță faimoasă din 9 Mai 1816, după care subsecretarul de Stat se numea de rege prin decret, iar atribuțiunile și puterile lui îi erau delegate de ministru însuși, pe lângă care era atașat, prin deciziune ministerială. Acest sistem, practicat mult timp, a fost viu criticat. O parte din doctrina și jurisprudența constantă a Consiliului de Stat declarau ilegale asemenea delegațiuni, pentru motivul că, după principiile de drept constituțional și de drept public, funcționarii n'au dreptul să delege autoritatea cu care sunt investiți și pe care o dețin

dela lege ca să o exercite, iar nu ca să dispună de ea. De aceea dela 1889 se face o distincțiune; se admite, că ministru poate, din propria lui autoritate, să delege subsecretarului de Stat semnătura corespondenței, a actelor de contabilitate, a adreselor către agenții administrativi, etc. dar că delegațiunea atribuțiunilor ministeriale implicând dreptul de a decide nu este valabilă decât dacă este dată, fie prin decret de Șeful de Stat, fie de ministru autorizat de acesta, fie de lege. Din punctul de vedere politic, subsecretarul de Stat nu lucrează cu presidentul republicii, nu contrasemnează actele lui, nu asistă, în principiu, la Consiliul de miniștri, ci numai la Consiliul de cabinet, participă la lucrările și la debaterile parlamentare, însă sub răspunderea ministrului căruia îi este atașat. Cu toate acestea, subsecretarii de Stat, investiți prin decret cu atribuțiuni ministeriale, au devenit, în fapt, responsabili în fața parlamentului, de oarece „este greu ca ministrul să fie răspunzător de actele pe cari subsecretarul de Stat le face în mod spontan și independent“.

Ar fi necesar ca o lege să desvolte dispozițiunea cuprinsă în art. 100 din Constituțiunea noastră, și să definească, în spiritul Constituției de la 1884, situațiunea legală a subsecretarilor de Stat, instituțiune ce presintă o mare importanță și utilitate.

Am terminat, Domnilor, observațiunile ce aveam de presintat în legătură cu activitatea Curții de Casație în anul judecătoresc expirat.

Acest an, însă, di tr'un alt punct de vedere, a fost erud pentru noi. — O emoțiune dureroasă mă cuprinde văzând că doi distinși și iubiți colegi, Corneliu Botez și Dimitrie Bagdad, cu cari Înalta Curte se onora a i prenumera între membrii ei, au dispărut din mijlocul nostru și dorm acum somnul etern. Moartea atât de fulgerătoare, care a răpit pe Dimitrie Bagdad în forța vieții, îmi reamintește cuvintele lui Bossuet: „Sănătatea, nu este decât un nume; viața, nu este decât un vis.“ Nu vom uita nici odată luminatul și prețiosul lor concurs, devotamentul desăvârșit și munca neobosită ce au depus în serviciul Justiției cu însușirile lor alese, precum și caracterul lor plin de bunătate, de blândeță și de afabilitate. Dacă Corneliu Botez și Dimitrie Bagdad au încetat de a trăi, numele lor, însă, trăește și va trăi d'apururea în memoria noastră.

Dar, Domnilor, moartea nemiloasă a mai atins, în anul trecut, și pe un fost magistrat și fost ministru, pe Mihail Cantacuzino, care a încetat din viață, nu sub povara anilor, ci sub lovitura unui groaznic accident, întâmplat în timpul vacanțelor mari. Intorcându-se în țară, după ce și-a terminat în mod remarcabil la Paris studiile de drept și de științe politice, el intră în magistratură, fiind numit mai întâi supleant și apoi procuror la Tribunalul Ilfov, funcțiuni în cari s'a distins prin aptitudinile lui. Aceia cari, ca și mine, făceau parte din acel tribunal la aceia epocă, își vor reaminti, de sigur, de concluziunile ce punea, ca reprezentant al ministerului public, în afacerile penale și în cele civile, concluziuni cari învederau puterea de argumentare și un spirit drept, și cari, expuse cu claritate și cu o voce blândă, dar fermă, erau de natură să aducă lumină și să formeze convingerea.

Retrăgându-se din magistratură după trei ani, Mihail Cantacuzino intră în viața politică și, după un timp relativ scurt, este numit în guvernul din

Decembre 1910 Ministru de Justiție. Ca titular al acestui departament, Mihail Cantacuzino, în dorința de a înălța și mai mult prestigiul magistraturei și de a asigura o selecționare cât mai bună a celor chemați să distribue dreptatea, aduce o serie de modificări în legea de organizare judecătorească din 1909; apoi, pentru a ocroti pe particular atins în drepturile lui printr'un act administrativ de autoritate, el introduce o reformă importantă în legea Curții de Casație, după care, dând din nou cadere Inaltei Curți de a statua asupra unui asemenea act, îi recunoaște dreptul, nu să-l anuleze, după cum prevedea legea din Iulie 1905, că numai să-l declare ilegal, dacă era locul, și să invite administrațiunea ca, într'un anumit termen, să se repună în legalitate, sub sancțiunea, în caz de refuz, de a plăti daune cominatorii, sistem, însă, care după cum se știe, a primit la rândul lui modificarea ce constituie legea actuală a contențiosului administrativ din 23 Decembre 1925. — Tot lui Mihail Cantacuzino i se datoresc: legea pentru înstrucțiunea și judecata în fața instanților corecționale a flagrantelor delictelor, din 13 Aprilie 1913; legile de organizare a Justiției în Dobrogea și în cadrilater după anexarea lui prin tractatul de pace dela Bucuerști, intervenit în războiul balcanic, precum și alte legi.

Insuflețit de un patriotism nemărginit, el a fost, în timpul neutralității țării noastre în războiul mondial, unul dintre partizanii cei mai convinși ai intrării României alături de aliați pentru îndeplinirea idealului nostru național, a făcut parte din guvernul de colaborare ce se formase la Iași la sfârșitul anului 1916, încredințându-i-se, pentru a doua oară, ministerul de justiție, și nu a ezitat un singur moment se jertfească interesele lui personale interesului general al Țării, cerând el însuși, de și mare proprietar de pământuri rurale, votarea reformei agrare a exproprierei și împroprietăririi țărănilor, învederând că realizarea ei devenise o necesitate imperioasă din punctul de vedere social.

Fără îndoială că Mihail Cantacuzino ar fi adus patriei sale încă impotrante și reale servicii dacă dastinul fatal nu ar fi tăiat prematur firul vieții sale.

În întristarea ce resimțim la amintirea disparițiunii lui, suntem datori a-i aduce, ca fost magistrat și fost ministru al dreptății, ultimul nostru omagiu.

Anul judecătoresc 1929 este deschis.

JURISPRUDNȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III

Audiența de la 1 Octombrie 1928

Președinția D-lui O. Băleanu, consilier

Diracțiunea Generală a C. F. R. Moritz Fromlovici

PERIMARE.—DACA CITAREA GREȘITĂ A PĂRȚILOR ATRAGE NULITATEA CEREREI DE PERIMARE.

Singura obligațiune pe care legiuitorul o pune celui ce face o cerere de perimar este aceea cuprinsă în aliniatul 3 de sub art. 257 proc. civilă, adică să plătească și citațiile odată cu introducerea cererei, iar dacă partea

care a cerut, perimarea a făcut o eroare în privința citării, acest fapt nu atrage nulitatea cererei, ci partea este în drept a cere un termen spre a se putea cita adevăratele părți litigante.

No. 834.—Admis recursul făcut de către direcțiunea generală a C. F. R. în contra sentinței Trib. Român cu No. 59/925 în proces cu Moritz Fromlovici.

Curtea deliberând,

Având în vedere că prin sentința No. 509/925 atacată cu recurs, Tribunalul Român a respins ca rău introdusă cererea Direcțiunii C. F. R. de a se perima acțiunea introdusă în fața aceluși Tribunal de către defunctul Moritz Fromlovici, pentru plata sumei de 44735 lei, costul unei canități de mărfuri pierdute în timpul transportului pe C. F. R.

Că, pentru a ajunge la această soluțiune, Tribunalul argumentează că întrucât se constată că pe urma defunctului Moritz Fromlovici au rămas doi copii minori, a căror tutoare este mama lor Janeta Fromlovici, aceasta trebuia citată în cererea de perimare în calitate de tutoare, iar nu personal cum s'a făcut de către Direcția C. F. R.

Având în vedere că prin motivele de casare recurenta susține că sentința Tribunalului este dată printr'o greșită interpretare și cu violarea art. 257 proc. civ., combinat cu art. 903 cod. com., întrucât Tribunalul nu trebuia să respingă cererea de perimare ca rău introdusă, ci cel mult să amâne judecata spre a se cita soția defunctului în calitate de tutoare a minorilor săi fii, cari era adevărații moștenitori.

Considerând că în principiu art. 257 din proc. civ., prevede că orice acțiune, opoziție, contestație, apel recurs se va perima după cererea părților interesate, chiar și în privința nevrăstnicilor, dacă partea va lăsa să treacă doi ani dela cel din urmă act de procedură, termen care în materie comercială este redus prin art. 905 cod. com. la jumătate.

Considerând că singura obligațiune pe care legiuitorul o pune celui care face o cerere de perimare, este aceea cuprinsă în alin. 3 de sub art. 257 proc. civ. adică să plătească și citațiile odată cu introducerea cererei :

Considerând că dovada această a plății citațiilor nu poate avea alt scop decât ca părțile să fie citate pentru ca perimarea să se pronunțe în mod contradictoriu.

Considerând însă că dacă partea care a cerut perimarea a făcut o eroare în privința citării, ea nu atrage nulitatea cererei sale, ci partea este în drept a cere un termen spre a se putea cita adevăratele părți litigate :

Că așa fiind, în spetă, chiar dacă Tribunalul a constatat că recurenta de azi a citat greșit în cererea de perimare pe soția lui Fromlovici personal, în loc de a o cita ca tutoare a minorilor săi fii, cari erau singurii moștenitori ai defunctului M. Fromlovici, nu putea anula ca rău introdusă cererea de perimare a Direcției C. F. R., ci trebuia să acorde un termen spre a se cita adevărații moștenitori ai numitului defunct.

Că dar, motivul de casare este fondat și în consecință recursul urmează a fi admis.